

Nationaal Instituut
voor de statistiek

Dit is Belgisch ... tijdsbestedingspatronen in Vlaanderen, Wallonië en Brussel

Ignace Glorieux en Jessie Vandeweyer, TOR 2001

In tegenstelling tot bv. Nederland, waar sinds 1975 om de 5 jaar een grootschalig tijdsbudgetonderzoek plaatsvindt, heeft België geen traditie in het verzamelen van tijdsbestedingsgegevens. De laatste grootschalige studie over de tijdsbesteding van Belgen dateert van 1966 en werd uitgevoerd door Claude Javeau in het kader van een Internationaal Tijdsbudgetproject. Daar kwam in 1999 verandering in. Na een grootschalig onderzoek naar de tijdsbesteding van de Vlamingen uitgevoerd door de onderzoeksgroep TOR (Tempus Omnia Relevat) van de Vrije Universiteit Brussel (VUB), volgen nu ook de resultaten van de eerste grote Belgische tijdsbestedingsenquête uitgevoerd door het Nationaal Instituut voor Statistiek (NIS). Dit onderzoek past in een bredere opzet van EUROSTAT dat het tijdsbudgetonderzoek in de verschillende Europese lidstaten wil harmoniseren door uniforme richtlijnen op te stellen. De tijdsbesteding van de Belgen kan zo binnenkort vergeleken worden met deze van andere Europese landen. In het kader van het Belgische tijdsbudgetonderzoek hielden 8382 Belgen van 12 tot 95 jaar gedurende twee dagen - één weekdag en één weekenddag - een dagboekje bij, waarin zij elke tien minuten vlijtig hun tijdsbesteding noteerden. Het veldwerk liep van 3 december 1998 tot 6 februari 2000 en werd uitgevoerd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek. De vormgeving van de databanken en analyses zijn het resultaat van een samenwerking tussen de onderzoeksgroep TOR van de VUB en het NIS.¹

In deze tekst overlopen we een aantal bevindingen. Eerst gaan we na in welke mate de tijdsbesteding varieert naar geslacht, gewest, leeftijd en gezinstype. Vervolgens bekijken we het typische ritme van weekdays, zaterdag en zondagen.

De tijdsbesteding van Belgische mannen en vrouwen

De Belgische bevolking brengt het meeste tijd door met 'slapen en rusten'. Meer dan één derde (ongeveer 38%) van de beschikbare tijd per week wordt hierdoor ingenomen. Gemiddeld worden er ruim 60 uren per week, of ongeveer 8 uur per dag in bed doorgebracht. Vrouwen slapen 2u07' per week meer dan mannen.

¹ Dit onderzoeksproject werd gefinancierd door DWTC in het kader van het AGORA-programma 'Valorisatie van de databank Tijdsbudgetenquête' (onderzoeksovereenkomst nr. AG/03/034).

Na slapen wordt het grootste deel van de week ingenomen door 'vrije tijd'. Hierbij valt op dat vrouwen per week 4u32' minder vrije tijd hebben dan mannen. Vrouwen kunnen slechts 25u26' per week besteden aan vrijetijdsactiviteiten (ongeveer 15% van de totale tijd), tegenover 29u58' voor mannen (ongeveer 18% van de totale tijd).

GEMIDDELDE DUUR VAN ACTIVITEITEN VOOR DE BELGISCHE BEVOLKING VAN 12 TOT 95 JAAR NAAR GESLACHT (UREN EN MINUTEN PER FICTIEVE WEEK)

	Mannen (N=4077)	% van totale weektijd	Vrouwen (N=4309)	% van totale weektijd
Loonarbeid**	18:29	11%	10:19	6%
Huishoudelijk werk**	14:36	9%	23:58	14%
Kinderverzorging & opvoeding**	1:57	1%	3:18	2%
Persoonlijke verzorging**	16:01	9%	17:06	10%
Slapen & rusten**	62:22	37%	64:29	38%
Onderwijs en opleiding	5:19	3%	4:55	3%
Sociale participatie**	9:18	6%	9:59	6%
Vrije tijd**	29:58	18%	25:26	15%
Verplaatsen**	10:38	6%	8:59	5%

Statistische significantie van het verschil tussen mannen en vrouwen: * p<0,05; **p<0,01.

Wanneer we 'loonarbeid, huishoudelijk werk en kinderverzorging & opvoeding' samen beschouwen als de totale werklust van een individu, slinkt het belang van de beschikbare vrije tijd en blijkt dat na slapen, het grootste deel van onze tijd (21% bij mannen en 22% bij vrouwen) besteed wordt aan werken. De totale werklust van mannen bedraagt gemiddeld 35u02', bij vrouwen bedraagt die 37u35' (2u33' per week meer dan mannen). Bovendien is de samenstelling van de werklust ook erg ongelijk verdeeld tussen mannen en vrouwen. Mannen besteden gemiddeld 18u29' per week aan loonarbeid, dit is 8u10' langer dan vrouwen. Vrouwen daarentegen spenderen aanzienlijk meer tijd aan huishoudelijk werk (ongeveer 24 uren per week of 9u22' meer dan mannen) en aan het opvoeden & verzorgen van kinderen (3u18' per week of 1u21' meer dan mannen). Van het verdwijnen van de klassieke rolpatronen is vooralsnog geen sprake.

De Belgische bevolking volgt gemiddeld ongeveer 5 uur per week 'onderwijs en opleiding'. Er is geen significant verschil tussen mannen en vrouwen in aantal uren gevolgde opleiding en de wachttijd die hiermee verbonden is.

Vrouwen werken en slapen niet alleen langer, maar spenderen ook ruim één uur meer tijd aan 'persoonlijke verzorging' dan mannen. Mannen besteden hieraan ongeveer 16 uur en vrouwen 17 uur per week. Vrouwen blijken dus wel degelijk meer met hun lichaam bezig te zijn dan mannen.

Het traditionele cliché dat van mannen en vrouwen wordt opgehangen wordt bovendien nog eens bevestigd wanneer we kijken naar de tijd die ze besteden aan 'sociale participatie'. Dit is de tijd besteed aan vrijwilligerswerk (participatie), praten, feesten en telefoneren (sociale contacten). Vrouwen besteden hieraan 41' per week meer dan mannen.

Mannen zijn gemiddeld 10u38' per week onderweg ('verplaatsingen': woon-werkverkeer, verplaatsingen i.v.m. huishouden en vrije tijd, ...), dat is 1u39' langer dan vrouwen die ongeveer 9 uren per week besteden aan verplaatsingen.

Hoewel in de literatuur vaak melding wordt gemaakt van het langzaam verdwijnen van de klassieke rolpatronen en de opkomst van de 'nieuwe man' blijkt uit de tijdsbudgetdata dat het tijdsgebruik van mannen en vrouwen grondig verschillend is. Voor acht van de negen onderscheiden categorieën van activiteiten vinden we significante geslachtsverschillen. Vrouwen hebben een hogere totale werklast, doen meer huishoudelijk werk en kindverzorging, besteden meer tijd aan persoonlijke verzorging en sociale participatie. Mannen daarentegen presteren meer loonarbeid, hebben meer vrije tijd en zijn langer onderweg. Enkel wat betreft onderwijs en opleiding is er geen significant verschil tussen de seksen.

Tijdsbesteding naar gewest

Terwijl doorgaans gedacht wordt dat de leefwerelden van mannen en vrouwen naar elkaar toegroeien, wordt vaak beweerd dat ons land niet alleen bestuurskundig, maar ook cultureel verder uit elkaar valt. Uiteraard kunnen we met de tijdsbestedingsdata van 1999 geen trends bestuderen, we kunnen wel nagaan in welke mate de tijdsbesteding verschilt naargelang het gewest waarin de respondenten wonen. In deze paragraaf gaan we na in welke mate de al dan niet vermeende cultuurverschillen tussen Vlamingen en Walen zich weerspiegelen in de manier waarop ze hun tijd besteden. We gaan hierbij ook na welke positie de Brusselaars innemen.

GEMIDDELDE DUUR VAN ACTIVITEITEN VOOR DE BELGISCHE BEVOLKING VAN 12 TOT 95 JAAR NAAR GEWEST (UREN EN MINUTEN PER FICTIEVE WEEK)

	Brussel		Vlaanderen		Wallonië	
	(N=764)	% van totale weektijd	(N=4906)	% van totale weektijd	(N=2716)	% van totale weektijd
Loonarbeid**	15:09	9%	15:06	9%	12:34	7%
Huishoudelijk werk**	17:29	10%	19:09	11%	20:26	12%
Kindverzorging & opvoeding**	2:04	1%	3:12	2%	1:48	1%
Persoonlijke verzorging**	16:45	10%	16:09	10%	17:17	10%
Slapen & rusten**	63:27	38%	63:03	37%	64:13	38%
Onderwijs & opleiding	5:03	3%	5:23	3%	4:38	3%
Sociale participatie**	9:28	6%	9:21	6%	10:15	6%
Vrije tijd**	28:14	17%	27:02	16%	28:34	17%
Verplaatsen**	10:41	6%	10:08	6%	8:54	5%

Statistische significantie van het verschil tussen de gewesten: **p<0,01.

Uiteraard vormt *'slapen en rusten'* ook de hoofdactiviteit voor de Brusselaars, Vlamingen en Walen afzonderlijk. Vlamingen lijken echter iets minder te slapen per week (63u03') dan de Brusselaars (63u27') en de Walen (64u13'). Het verschil tussen Vlamingen en Walen bedraagt zelfs 1u10' per week.

Wat betreft de activiteit *'vrije tijd'* constateren we het grootste verschil tussen Vlamingen en Walen. Walen hebben 28u34' vrije tijd, dit is 1u32' meer dan Vlamingen en 20' meer dan de Brusselaars.

Wanneer we de totale werklast beschouwen (*loonarbeid, huishoudelijk werk en kinderverzorging en opvoeding*) dan zien we het cliché van de hardwerkende Vlaming bevestigd. De totale werklast van Vlaamse mannen en vrouwen bedraagt gemiddeld 37u27', in Brussel (34u42') en Wallonië (34u48') ligt de totale werklast beduidend lager. Brusselaars en Vlamingen besteden ruim 15 uur aan *'loonarbeid'* en dat is aanzienlijk meer dan de Walen die hieraan 'slechts' 12u30' besteden. Ook op het vlak van *'huishoudelijk werk'* merken we grote verschillen tussen de gewesten. Brusselaars zijn duidelijk minder te vinden voor huishoudelijk werk. Zij besteden 1u40' minder tijd aan deze activiteit dan de Vlamingen. Walen daarentegen besteden meer tijd aan het huishouden dan de Vlamingen (1u17' meer huishoudelijk werk per week). Het nettoverschil tussen Brussel en Wallonië in de tijd besteed aan huishoudelijk werk wordt hiermee zeer groot, nl. bijna drie uur per week. Wat *'zorg voor kinderen'* betreft spant Vlaanderen de kroon. Vlamingen besteden hier 3u12' per week aan, Brusselaars slechts 2u04' en Walen nog minder, nl. 1u48'.

In Vlaanderen worden iets meer uren *'onderwijs en opleiding'* gevolgd dan in Brussel en Wallonië. Bij Vlamingen nemen deze activiteiten 5u03' per week in beslag, bij Brusselaars 4u41' en bij Walen 4u20'. Deze verschillen zijn echter statistisch niet significant.

Er wordt ook een aanzienlijk deel van de beschikbare tijd, ruim 10%, aan *'persoonlijke verzorging'* besteed. In Vlaanderen wordt hier 16u09' per week tijd voor vrijgemaakt, in Brussel 16u45' en in Wallonië zelfs 17u17'. Het is interessant vast te stellen dat deze verschillen bijna volledig toe te schrijven zijn aan 'eten en drinken'. De Walen blijken er een meer Bourgondische levensstijl op na te houden; ze zitten een uur per week langer aan tafel dan Vlamingen en bijna een half uur langer dan de Brusselaars.

Het aantal uren dat besteed wordt aan *'verplaatsingen'* is het grootst in Brussel (10u41' per week). In Vlaanderen bedraagt dit een half uurtje minder. Walen hebben het minste tijd nodig voor hun verplaatsingen, ze zijn 1u47' minder lang onderweg dan Brusselaars.

Vaak wordt van de Walen gezegd dat zij socialer en gemoedelijker zijn, dit blijkt ook uit hun tijdsbesteding. Zij besteden meer dan 10 uur per week aan *'sociale participatie'*, in Vlaanderen (9u21') en Brussel (9u28') wordt hieraan ruim 45' minder tijd besteed.

Uit het bovenstaande blijkt dat er wel degelijk verschillende tijdsbestedingspatronen bestaan naargelang het gewest waar we wonen. Ze lijken bovendien de bestaande opvattingen over cultuurverschillen tussen Vlamingen en Walen te bevestigen. Walen hebben meer vrije tijd, slapen langer, besteden meer tijd aan huishoudelijk werk, sociale contacten en eten en drinken. Vlamingen daarentegen besteden meer tijd aan loonarbeid, kinderopvang en opvoeding en verplaatsingen dan Walen. Het is opvallend dat Brussel voor de helft van de activiteiten een tussenpositie inneemt, alsof hier de verschillen tussen de culturen overbrugd worden. Wat betreft loonarbeid en sociale participatie echter zien we bijna geen verschil tussen Brusselaars en Vlamingen. Brusselaars besteden het minst van allen tijd aan huishoudelijk werk, ze besteden meer dan de anderen tijd aan verplaatsingen.

Tijdsbesteding naar leeftijd

Uiteraard bestaat er een verschillende tijdsbesteding naargelang de leeftijd en daarmee samenhangend het levenspatroon van de Belgen.

De jongeren (-20 jaar) slapen en rusten, na de bejaarden (70-plussers), het meest. De eersten slapen en rusten 66u55' per week of 9u33' per dag. De bejaarden slapen en rusten ongeveer 72u16' per week of 10u19' per dag. Ook qua aantal uren vrije tijd per week sluiten de jongeren het nauwst aan bij de oudere Belgen (+60 jaar), zij hebben allen meer dan 30 uur per week vrije tijd. Een groot deel van de beschikbare tijd wordt op de schoolbanken doorgebracht (27u29'). Eenmaal de leeftijd van twintig jaar bereikt wordt het leven al veel minder ontspannend (drastische daling van slaaptijd en vrije tijd). Vanaf die leeftijd neemt het aantal uren betaalde arbeid gestaag toe. Vooral de 30 tot 40-jarigen hebben een druk programma. Zij bevinden zich in de levensfase waarin gezin en beroeps carrière uitgebouwd worden en de financiële verplichtingen het hoogst zijn (afbetaling huis, auto, ...). Zij presteren dan ook de meeste uren en hebben ook de grootste totale werklust (arbeid, huishoudelijk werk en kinderopvang). Dit alles ten koste van de minste vrije tijd en sociale contacten (van de Belgen op actieve leeftijd). Ook op nachtrust boeten zij in. De 40 tot 49-jarigen hebben ondanks een minder grote totale werklust, toch nog een vrij drukke agenda. Pas na 50 jaar neemt de loonarbeid aanzienlijk af. De tijd besteed aan persoonlijke verzorging, huishoudelijk werk, slapen en sociale participatie neemt daarentegen toe.

GEMIDDELDE DUUR VAN ACTIVITEITEN VOOR DE BELGISCHE BEVOLKING VAN 12 TOT 95 JAAR NAAR LEEFTIJD (UREN EN MINUTEN PER FICTIEVE WEEK)

Totale fictieve week	12-19 jaar (n=1134)	20-29 jaar (n=1247)	30-39 jaar (n=1488)	40-49 jaar (n=1363)	50-59 jaar (n=1074)	60-69 jaar (n=992)	+70 jaar (n=1087)
LOONARBEID	1:28	22:02	26:07	24:42	15:12	1:43	0:07
Werk	1:22	21:13	25:15	24:02	14:51	1:41	0:07
Tijd op werk, zonder arbeid	0:05	0:44	0:50	0:39	0:21	0:02	0:00
Act.ivm werkloosheid, sollicitatie	0:00	0:04	0:02	0:01	0:00	0:00	0:00
HUISHOUDELIJKE EN GEZINSTAKEN	6:33	12:52	19:41	22:42	23:43	27:57	23:42
Huishouding	4:06	8:53	13:53	15:52	16:36	19:26	18:03
Klusjes	0:57	1:29	2:54	3:33	3:50	4:55	2:58
Boodschappen & diensten	1:29	2:30	2:54	3:17	3:17	3:36	2:41
Boodschappen	1:19	2:03	2:31	2:47	2:56	3:13	2:21
Gebruik van diensten	0:11	0:27	0:23	0:30	0:21	0:23	0:20
VERZORGING EN OPVOEDING VAN KINDEREN	1:11	3:45	5:02	2:04	1:50	2:26	1:19
Verzorging van kinderen	0:14	2:11	2:43	0:47	0:27	0:43	0:07
Opvoeding van kinderen	0:58	1:34	2:19	1:18	1:23	1:43	1:12
PERSOONLIJKE VERZORGING	15:37	15:28	15:44	16:14	17:09	17:55	18:36
Eten en drinken	10:07	9:36	10:04	10:27	10:40	11:20	11:30
Lichamelijke verzorging	5:29	5:52	5:40	5:47	6:29	6:35	7:07
Wassen, aankleden, uitkleden,...	5:13	5:30	5:16	5:13	5:31	5:38	5:59
Professionele verzorging	0:16	0:22	0:24	0:34	0:59	0:57	1:08
SLAPEN EN RUSTEN	66:55	61:17	59:37	59:11	62:02	65:43	72:16
Slapen en rusten	65:07	59:22	57:16	56:35	58:35	60:45	63:58
Ontspannen & luieren	1:48	1:55	2:21	2:36	3:26	4:58	8:19
ONDERWIJS EN OPLEIDING	27:29	7:05	0:40	0:31	0:35	0:20	0:10
Onderwijs	24:42	6:05	0:15	0:10	0:06	0:03	0:02
Cursussen en opleiding	0:43	0:45	0:24	0:19	0:27	0:16	0:08
Pauzes ivm onderwijs en vorming	2:04	0:14	0:01	0:02	0:01	0:01	0:00
SOCIALE PARTICIPATIE	7:08	10:30	9:05	9:34	10:10	10:41	10:47
Participatie	0:58	0:56	0:56	0:56	1:17	1:32	1:17
Sociale contacten	5:51	8:57	7:41	8:02	8:13	8:28	8:50
Zorg voor en helpen van anderen	0:19	0:37	0:29	0:35	0:40	0:41	0:41
VRIJE TIJD	32:17	23:29	21:08	22:49	28:19	33:51	36:17
Hobby, Sport & Spel	9:04	2:50	2:09	1:55	2:29	3:12	3:50
Hobby & Spel	6:04	1:45	1:15	1:16	1:56	2:39	3:22
Sport	2:59	1:04	0:53	0:40	0:33	0:32	0:29
Recreatie	2:32	1:38	1:39	1:56	2:00	2:56	2:01
Uitgaan, Spektakel en Cultuurparticipatie	2:10	2:16	1:11	1:14	1:02	0:57	0:30
Uitgaan	0:52	1:01	0:15	0:10	0:11	0:05	0:08
Spektakel en cultuurparticipatie	1:18	1:15	0:56	1:04	0:51	0:51	0:21
Media	18:31	16:45	16:09	17:43	22:47	26:46	29:56
TV & Video	14:01	13:11	12:58	13:40	17:23	21:06	23:20
Muziek	1:09	0:32	0:19	0:23	0:44	0:50	1:11
Gedrukte media	2:38	2:15	2:19	3:06	4:16	4:35	5:23
Nieuwe media	0:43	0:47	0:33	0:34	0:23	0:15	0:03
OP WEG	9:43	11:53	11:23	10:50	9:42	8:20	5:25
Verpl. voor kinderen	0:02	0:07	0:18	0:08	0:04	0:05	0:02
Op weg (andere verplaatsingen)	9:41	11:46	11:05	10:42	9:37	8:15	5:22

Verdeling totale werklust naar gezinstype

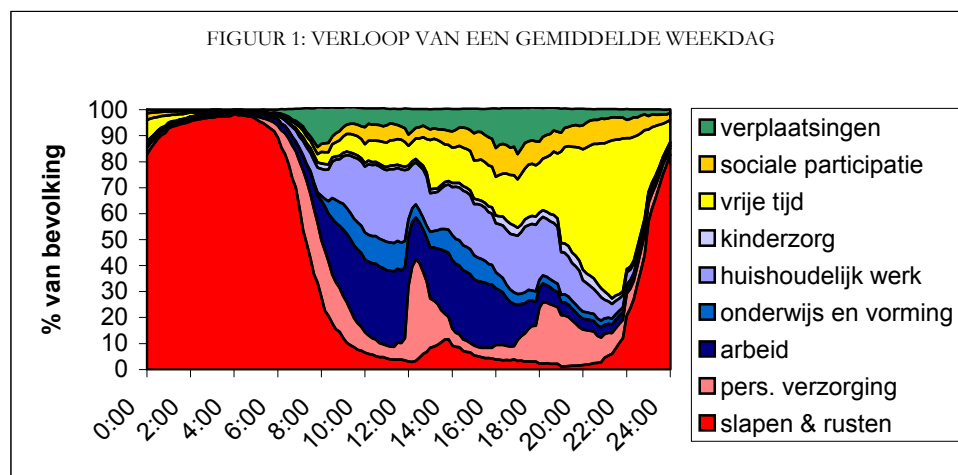
TOTALE WERKLUST PER WEEK PER GEZIN

werk- situatie man	werk- situatie vrouw	N	loon- arbeid	huish. werk	kinder- zorg	totale werklust gezin
niet- werkend	niet- werkend	1096	0:58	53:46	5:01	59:48
niet- werkend	werkend	130	24:50	49:51	4:14	79:59
werkend	niet- werkend	485	34:48	49:12	9:06	93:09
werkend	werkend	1097	60:39	37:31	8:24	106:36

Niet verwonderlijk is de totale werklust het grootst bij de tweeverdieners. Een koppel van tweeverdieners verricht samen gemiddeld 60u39' per week loonarbeid (of ongeveer elk 6 uur per werkdag). Zij besteden daarentegen het minste tijd aan huishoudelijk werk, nl. 37u31'. Dit is 16u15' minder dan niet-werkende koppels. Deze staan aan het andere uiteinde. De niet-werkenden hebben de laagste totale werklust, maar doen het meeste huishoudelijk werk. Bij gezinnen waarbij slechts één van beide partners werkt, is er een verschil naargelang de man werkt of de vrouw werkt. In het klassieke kostwinnersgezin met werkende man is de totale werklust het hoogst. Dit is vooral te wijten aan de meertijd die de man in dit gezinstype spendeert aan betaalde arbeid en die de niet-werkende vrouw besteedt aan kinderopvoeding en opvoeding ten opzichte van gezinnen met een werkende vrouw en niet-werkende man.

Een weekdag, een zaterdag en een zondag in België

Het verloop van een gemiddelde weekdag...

Van middernacht tot 7 uur: België slaapt

Op weekdays ligt 82,7% van de Belgen om middernacht te slapen. Het aandeel slapenden stijgt echter snel en om 4 uur is 98,3 % van de Belgen verzonken in een diepe slaap. Om 6 uur is er al een klein deel (10,7%) uit te veren en maakt zich klaar voor de dag. Om 7 uur is al 38% wakker.

Van 7 uur tot 12 uur: België wordt wakker en maakt zich klaar voor de werkdag, schooldag of voor de huishoudelijke taken

Tijdens de week is ruim de helft van de bevolking om 7u20' uit de veren en bevindt 24% zich aan de ontbijttafel of in de badkamer. 6% is dan al (of nog steeds) aan het werk en 6,4% is reeds begonnen met een aantal huishoudelijke taken. Op hetzelfde moment is 9,3% van de Belgen onderweg. Om acht uur is driekwart van de bevolking wakker. De rest van een doordeweekse voormiddag wordt voornamelijk ingenomen door betaalde arbeid, huishoudelijk werk en het volgen van onderwijs. Gemiddeld 7% van de bevolking geniet in de voormiddag van vrije tijd.

Van 12 uur tot 14 uur: lunchtijd

Vanaf 12 uur daalt het aantal werkenden opmerkelijk, het is namelijk lunchtijd. De Belgen eten 's middags massaal op hetzelfde tijdstip. De lunchtijd tijdens de week is geconcentreerd tussen 12 uur en 13 uur, met een piek om 12u20' (37,4% van de Belgen zit dan aan tafel). Daarna zien we een daling van het aantal etenden. Deze daling valt samen met een stijging van de aandeel slapende Belgen: een klein percentage Belgen - 8 à 10% - houdt een middagdutje dat uitloopt tot in de namiddag. Ook voor de vrije tijd zien we een opflakking tijdens de

middagpauze. Sociale contacten, vrijwilligerswerk en vergaderen nemen eerder af rond het middaguur.

Van 14 uur tot 18 uur: opnieuw actief, echter in mindere mate

Na de lunchpauze wordt de Belg opnieuw actief. Er zijn echter minder werkenden in de namiddag dan in de voormiddag. Ook het huishouden krijgt minder aandacht. In plaats daarvan krijgen we een toename van de vrijetijdsactiviteiten (hobby's, sport, recreatie, uitgaan, media) en sociale participatie. Het aandeel werkenden en schoolgaanden neemt geleidelijk af na 16 uur. Om 17 uur is het percentage werkenden al gezakt tot 13,4% en is het percentage huishoudelijk werk toegenomen tot 22,4%. De kinderen zijn terug van school wat zich uit in een verhoogde graad van kinderopvang. Rond 17 uur situeert zich ook de piek van het avondverkeer: 17,7% van de Belgen is op dat moment onderweg.

Van 18 uur tot 21u30': familie en vrije tijd

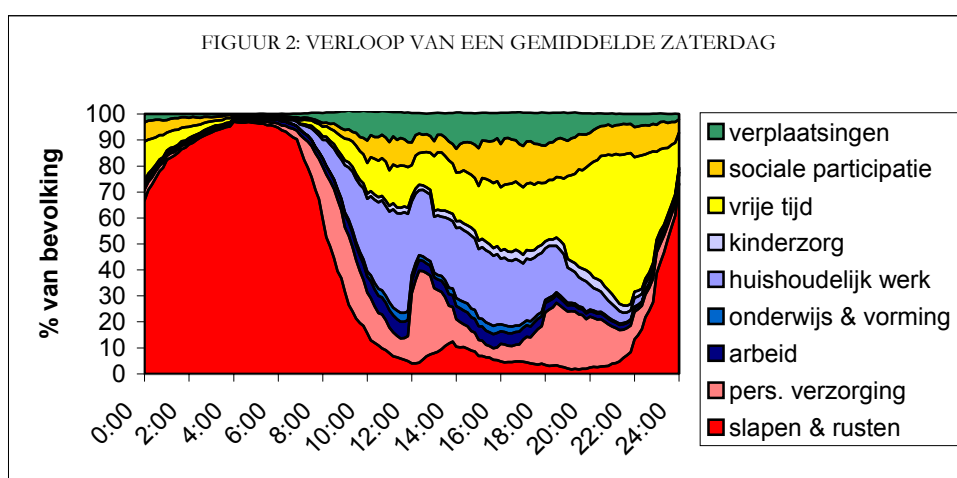
Dit is het moment van de dag dat bij voorkeur in familieverband wordt doorgebracht. Om 18 uur wordt de tijd voornamelijk besteed aan voorbereiden van maaltijden en ander huishoudelijk werk (23%), aan eten en drinken en lichamelijke verzorging (21,3%) en vrije tijd (19,2%). De avondmaaltijd wordt echter niet zo geconcentreerd gebruikt als de middaglunch en spreidt zich over een aantal uren met een piek om 18u20': 20,7% van de Belgen zit op dat moment aan tafel. Na het avondeten neemt de vrije tijd in grote getallen toe. De kinderen worden naar bed gebracht. Een deel van de bevolking volgt cursussen of is thuis aan het studeren. Tot 21u30' is er een stijging merkbaar van het percentage Belgen met vrije tijd, die grotendeels voor televisie wordt doorgebracht. Om 21u20' is het percentage kijkers het hoogst (48,5%), daarna begint hun aantal af te nemen.

Van 21u30' tot 24 uur: de Belg wordt moe

Om 21u30' zit nog bijna de helft (48,1%) van de Belgen voor de televisie. 8% van de Belgen is reeds naar bed op dit tijdstip en dit voorbeeld zal in de komende uren steeds meer gevolgd worden.

Het verloop van een gemiddelde zaterdag...

Op zaterdag vertoont zich een heel ander activiteitenpatroon. De belangrijkste reden hiervoor is natuurlijk het wegvallen van de betaalde arbeid voor het merendeel van de Belgen. Op zaterdag kan er wat langer geslapen worden en meer Belgen gaan sporten, uitgaan, vrienden bezoeken, ... of oefenen andere vrijetijds- en sociale activiteiten uit. Nochtans worden op zaterdag ook het merendeel van de huishoudelijke taken uitgevoerd.

Van middernacht tot 8 uur: de Belgen slapen, uitgezonderd een klein deel die 's nachts nog ontspannen en feesten

Vrijdagavond, het is weekend en de Belgen gaan later slapen. Om middernacht ligt slechts 66,8% van de Belgen in bed. De overige Belgen voeren vrijetijdsactiviteiten uit (15,1%) of socialiseren (7,4%). Enkele uren later ligt dan toch bijna iedereen in bed. Meer Belgen slapen echter langer op zaterdag. Tussen 7 uur en 8 uur doet zich de grootste daling voor in aantal slapende mensen. Zaterdagmorgen om 6u50' ligt nog 90,2% van de Belgen in bed tegenover 59,5% om 8 uur.

Van 8 uur tot 12 uur: langzaam wakker worden en het huis in orde brengen

Op zaterdag is de helft van de bevolking om 8u20' wakker, één uur later dan op een weekdag. De voormiddag wordt voornamelijk gevuld met huishoudelijke taken waarvoor in de week geen tijd over bleef en door persoonlijke verzorging en vrijetijdsactiviteiten. De verplaatsingen nemen in de loop van de ochtend toe en houden eigenlijk gans de dag aan om 's avonds weer wat te dalen. Daarnaast wordt ook in mindere mate tijd besteed aan sociale activiteiten.

Van 12 uur tot 14 uur: etenstijd

Ook op zaterdag is 12 uur een keerpunt en gaan de Belgen aan tafel. Ze eten echter wat meer verspreid dan op een weekdag. Om 12u20' zitten de meesten aan tafel (32,9%) maar het duurt tot 13u30' vooraleer de meeste magen gevuld zijn. Het huishoudelijk werk wordt neergelegd en zal in de namiddag hernomen worden, maar in mindere mate.

Van 14 uur tot 18 uur: nog steeds huishoudelijk werk, vrije tijd en inmiddels toegenomen sociale participatie

Om 14 uur zit nog slechts 7,5% aan tafel en 10,4% doet een middagdutje. Daarnaast worden voornamelijk vrijetijdsactiviteiten beoefend (18,6%) en verplaatsingen gedaan (13,9%). Het overgrote deel van de Belgen vult de namiddag met huishoudelijke taken en vrije tijd. Zaterdagnamiddag is verder ook het uitgelezen moment voor sociale participatie (feestjes, contact met vrienden en familie, ...).

Van 18 uur tot 21u30': tafelen gevolgd door vrije tijd en sociale activiteiten

Rond 18 uur begeeft men zich terug rond de tafel. De avondmaaltijd op zaterdag wordt door de Belgen op verschillende uren genoten en is voornamelijk gespreid tussen 18 uur en 20 uur. Na het eten wordt de avond bijna volledig gevuld door vrijetijdsactiviteiten en sociale participatie.

Van 21u30' tot middernacht: de helft van de Belgen gaat slapen, de andere helft blijft feesten

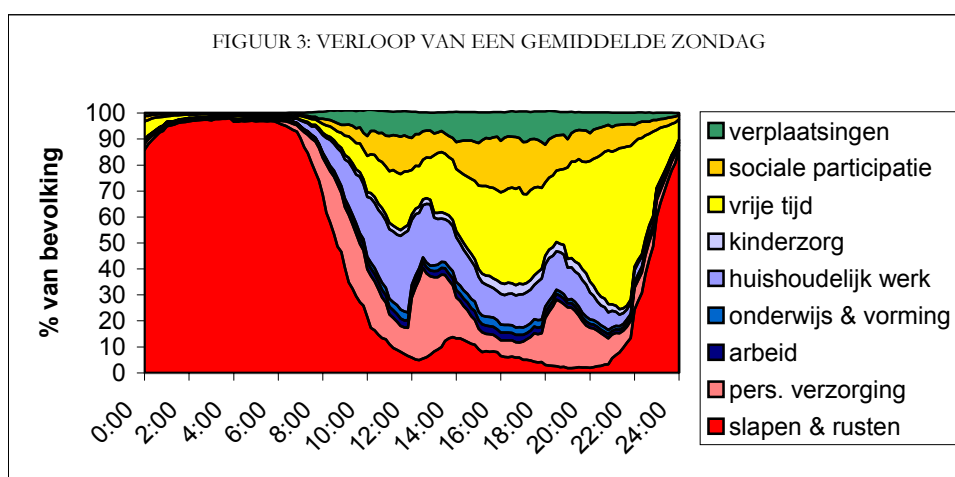
Om 21u40' geniet het hoogste percentage mensen van vrije tijd (58,6%), hiervan zit ongeveer drie vierde (of 45,8%) voor de televisie. 11,3 % spendeert op dit ogenblik tijd op een feestje of met vrienden (sociale participatie) en 10,5% bevindt zich in de badkamer voor persoonlijke verzorging of neemt nog een snelle hap voor het slapengaan. Slechts 7% is al naar bed. Langzaam begint dit aantal wel toe te nemen, hoewel het nog tot 23u30' duurt vooraleer 50% van de bevolking is gaan slapen. Zondag is immers weer een vrije dag.

Het verloop van een gemiddelde zondag...

In tegenstelling tot zaterdag is zondag een echte rustdag: niet alleen betaalde arbeid valt weg, er wordt ook veel minder onbetaalde arbeid (huishoudelijk werk) gedaan op zondag. En er wordt natuurlijk veel geslapen. De Belgen slapen het langst uit op zondag, maar gaan ook 's avonds vroeger slapen dan op zaterdag.

Van middernacht tot 8 uur: slapen

Op zondag slapen de Belgen uit: om 7u30' ligt nog 80,8% in bed, op zaterdag is dit op hetzelfde uur slechts 75,7%. Op dat moment bevindt 9,4% van de bevolking zich in de badkamer of aan de ontbijttafel.

Van 8 uur tot 12 uur: uitslapen gevolgd door huishoudelijk werk en vrije tijd

Om 8 uur 's morgens is 31,5% van de Belgen al wakker. Bijna de helft hiervan is bezig met persoonlijke verzorging. Pas om 8u40' is de helft van de Belgen wakker (20 minuten later dan op zaterdag). Om 10 uur ligt nog steeds één kwart van de bevolking in bed. De voormiddag wordt voornamelijk gevuld met huishoudelijk werk, gevolgd door vrije tijd, sociale participatie en persoonlijke verzorging.

Van 12 uur tot 14 uur: lunchen

Op zondag is de lunchperiode nog uitgestrekter dan op zaterdag, ze loopt van 12 uur tot 14 uur. Om 12u30' zit ongeveer één derde van de bevolking (35,1%) aan tafel, meteen ook het hoogste aantal. Maar zelfs om 13u30' zit nog 22,8% van de Belgen aan tafel.

Van 14 uur tot 18 uur: vooral vrije tijd en sociale contacten

Op zondagnamiddag wordt de vrije dag bij uitstek gebruikt voor vrijetijdsactiviteiten en sociale participatie. Om 16u30' bijvoorbeeld neemt 36,7% vrije tijd, 19,6 % besteedt aandacht aan sociale contacten en 12,1% voert een huishoudelijke taak uit. Er wordt overigens minder in het huishouden gewerkt dan op zaterdag. Zondagnamiddag wordt ook de meeste tijd met kinderen doorgebracht. Tussen 17 en 18 uur nemen de vrijetijds- en participatieve activiteiten af en neemt de persoonlijke verzorging en het huishoudelijk werk langzaam toe: het eten wordt klaargemaakt.

Van 18 uur tot 21u30': avondmaaltijd gevolgd door veel vrije tijd

Waar op zaterdagavond de tijd besteed aan persoonlijke behoeften (eten en persoonlijke verzorging) vrij verspreid verliep over de vooravond, is dit op zondag weer wat meer geconcentreerd met een piek rond 18u30' (25,6%, waarvan 23,4% etenden). Na 18u30' neemt de vrije tijd fors toe terwijl de sociale participatie na 18u30' begint te dalen. Zondag is een echte tv-dag, niet alleen in de namiddag maar ook 's avonds wordt meer televisie gekeken dan op andere dagen. De vrije tijd wordt dan ook voornamelijk ingenomen door het televisiekijken. De piek van de kijkcijfers situeert zich om 21u20', dan zit 52,1% van de Belgen voor de buis.

Van 21u30' tot middernacht: de vrije tijd neemt af en steeds meer Belgen maken zich klaar om te gaan slapen

Vanaf 22 uur neemt het aantal slapenden fors toe, van 13,4% om 21u50' tot 24,3% om 22 uur. Tezelfdertijd neemt het aandeel vrijetijdsbeoefenaars op 10 minuten af met 11%, nog slechts de helft van de Belgen spendeert ongebonden tijd (40,2% voor de televisie). De rest van de avond gaan steeds meer Belgen slapen, om 23 uur neemt het aantal slapenden toe van 48,5% naar 60%. Het ritme van de weekdag kondigt zich weer aan.